

de reengenoten meeuwen

VOORWOORD

Geachte Lezers,

De verwachtingen waarmee we zes maanden geleden dit tijdschrift de wereld instuurden, zijn uiteindelijk toch wat te bescheiden gebleken.

De interesse ervoor was zo groot, dat we de oorspronkelijke oplage hebben moeten verdubbelen. Dit verklaart waarom sommigen het eerste nummer wat later hebben ontvangen.

Het is ook verheugend vast te stellen dat veel mensen van buiten Meeuwen het tijdschrift lezen, niet alleen geschied- en heemkundigen, maar ook uitgeweken Meeuwenaren.

Ik zou de waarheid geweld aan doen met te beweren dat wij ongevoelig zijn gebleven bij al de reacties die ersedert het verschijnen van het eerste nummer zijn geweest. Het volstaat hiervoor te verwijzen naar blz. 35-37.

De sympathie en medewerking die wij mochten ondervinden, heeft aan de werking van onze vereniging een nieuwe impuls gegeven.

Men zegt wel eens dat wie stilstaat achteruitgaat. Daarom willen wij de volgende jaargang uiterlijk en inhoudelijk wat "moderniseren": een mooiere omslag, meer reliëf in de bladspiegel door vettere titels en illustraties, enkele nieuwe onderwerpen, ook wat recentere geschiedenis, lezersbrieven, ... Het eerste nummer van de nieuwe jaargang zal in november verschijnen.

Ten slotte moet ik nog Uw aandacht vestigen op een noodzakelijke aanpassing van de abonnementsprijs voor de exemplaren die moeten worden verzonden (zie Abonnement blz. 13) en op de gewijzigde adressen van de bestuursleden, tengevolge van een recente hernummering van de bestaande woningen in de gemeente (zie Adreslijst blz. 38.)

Veel leesgenot en tot ziens !

J. BOSMANS

DE KERK IN HET MIDDEN

In het vorig nummer publiceerden wij een gedeelte van het verslag van de kerkvisitatie van 1726.

U herinnert zich misschien nog dat daarin sprake was van de pastoor, het tabernakel, de godslamp, de doopvont, het liturgisch vaatwerk en de ornamenten van het hoofdaltaar, de pastorale diensten, de kapelanie, de beneficies, de sacristie, het onderhoud van de kerk, de toren, de klokken, het kerkhof, enz.

Hierna volgt de rest van dat verslag en daarbij de decreten van de Aartsdiaken.

De jaargetijden waarvan sprake onder 17 en 22 staan opgesomd in aparte lijsten, die we bewust hebben weggelaten, omdat ze op zich voor de meeste lezers minder interessant zijn.

T E K S T

15. *De pastorale inkomsten° zijn de tienden van Luttelmeeuwen, die in het oosten en het noorden begrensd worden door de heide, in het westen door de gemene weiden, in het zuiden door moeras en de ronde straat° die naar Gruitrode voert, inbegrepen de hoeve in de Rijdt°. Vervolgens zijn er ook de novale tienden°. In rogge ontvangt hij jaarlijks van verschillende inwoners vaten rogge. Van dezen en van de jaargetijden° hierbijgevoegd een lijst met bijzonderheden.*
16. *De pastoor bezit de kleine tienden° en ook het derde deel van de novale tienden. De grote tienden bezit het huis van St.-Antonius.*
17. *De jaargetijden worden op het geschikte oogenblik bekendgemaakt en gecelebreerd, waarvoor totnutoe betaald wordt. Ik voeg van de jaargetijden een specifieke en bijzondere lijst toe.*
18. *De pastoor heeft de pastorale woning°, die hij in zijn tijd bijna helemaal vernieuwde en vergrootte. Hij woont er persoonlijk in. Hij heeft een register° der dopelingen, gehuwden en overledenen. Hij heeft ook enkele testamenten° van overledenen en huwelijkscontracten.*
19. *Ik voeg een bijzondere en aparte lijst toe van de goederen en inkomsten van de kerkfabriek en van de jaarlijkse uiteenzettingen°, evenzo een aparte lijst aangaande de inkomsten en goederen van de armentafel en van de jaarlijkse uiteenzettingen. De momber van de kerkfabriek°, Joannes Janssen, en de momber van de armentafel° hebben hun rekeningen ingediend naar gewoonte in het openbaar, in aanwezigheid van de dorpsmeesters° en andere inwoners die aanwezig willen zijn, op de zondag voor het feest van de Heilige Michaël Aartsengel°. Op de dag der berekening worden uitgegeven : 2,5 gulden uit de kerkfabriek en 3 guldens uit de armentafel voor drinken. Voor heel wat jaren ontving Willem Houben, dorpsmeester, de achterstallen van de armentafel om de toren te herstellen, maar hij gaf geen afrekening noch achterstallen. De huidige dorpsmeesters vragen wat uit de achterstallen van de armentafel tot betaling van het herstellen van het kerkhof.*

20. De huidige kerkmeester is Andreas Damen en de armenmeester is Peter op 't Eijnde. Hun bestuur duurt tot de zondag voor het feest van de H. Michaël in het jaar 1727.
21. Staat der besturen en der rekeningen. Op 22 september 1726 diende Joannes Jansen, kerkmeester, naar gewoonte zijn rekening in. En de uitgaven uiteengezet zijnde met de inkomsten, is de fabriek schuldig aan Jan voornoemd, 9 gulden 19 1/4 stuiver.
 Peter Aerts nu Geutiens, armenmeester, diende zijn rekeningen in op dezelfde dag en naar gewoonte, en de uitgaven uiteengezet zijnde met de inkomsten is Peter voornoemd schuldig aan de armentafel° 75 gulden 11 1/4 stuiver en 1 1/2 vat rogge.
 Aangaande de terugbetalingen aan de kerkfabriek zegt men dat niet betaald is, een half vat rogge van de goederen Drieskens die aan verscheidenen verkocht zijn, maar waarschijnlijk is Willem Houben die twee stukken grond kocht, de som schuldig.
 Zijn verloren gegaan 5 stuivers die vroeger Mathias Leen uit Pelt schuldig was.
 Zijn verloren gegaan 11 stuivers op Slegten goederen onder Plockroy.
 Dorpsmeester Matthijs Nijssen beval uit te wisselen van de lijst van de fabriek het legaat van Anna Maes van 320 gulden ten laste van Martinus Luijten, hij moet de redenen geven waarom zij dit bevelen.
22. In de kerk is er de broederschap° van de H. Anna° van 14 broeders en zusters. Ze hebben legaten voor negen jaargetijden, die ze moeten bijwonen. Ze betalen aan de pastoor voor ieder gezongen jaargetijde één gulden; de rest besteden ze aan eten en drinken.
 Er is nog een andere broederschap, die van de H. Sebastianus° der boogschutters. Ze hebben legaten voor vijf jaargetijden. Voor het zingen betalen ze mij 5 gulden; de rest besteden ze aan drinkpartijen.
 Er is nog een derde broederschap van de boogschutters van de H. Catharina°, die verscheidene jaargetijden heeft die de kapelaan zingt. Deze besteden hun overschot aan drinkpartijen zoals de vorigen.
 Ze hebben bij mij geen rekeningen ingediend, doch slechts bij hun confraters°.
23. De kosterij is verenigd met het Beneficie van de H. Catharina en het is de kapelaan die het kostersambt bekleedt. De kosterij wordt door hem moeilijk bediend.
24. De gezangboeken zijn : twee gradualen°, een Romeinse antifonaal°; drie processieboeken, twee ritualen°, vier missalen°.
25. De pastorale onderrichtingen en catechisatie° geschieden op zon- en feestdagen volgens de opdrachten van de Hoogverheven Prinsbisschop van Luik°.
26. De offers of collecten, die in de kerk gebeuren, worden aangewend voor de behoeften van de kerkfabriek. Jan Meijers ontvangt de offergaven in de kapel van de H. Antonius°, gelegen in deze parochie op gemeentegrond, en hij dient geen rekeningen of overschotten in, noch wil hij er hieromtrent indienen.
27. In deze parochie verblijven geen ketters of van ketterij verdachten, noch vervalsers, noch openbare echtbrekers, noch publieke vrouwen. Alle parochianen hebben met Pasen gebiecht en gecommuniceerd. De zon- en feestdagen worden heel dikwijls ontwijfd door slafelijke arbeid en onder de goddelijke diensten door drinkpartijen. Dit kwaad zou ik willen tegengaan.

28. De kerkelijke bedienaars die deze parochie bewonen zijn slechts de pastoor en de kapelaan.

Decreten van de aartsdiaken

Met betrekking tot de visitatie van de kerk van Meeuwen voltooid op 13 oktober 1726.

Maximilianus Henricus Hyacinthus Baron van Horion, Kanunnik en Aartsdiaken der Kempen in de Luikse Kerk.

Wij gelasten de Rector van het altaar van de Gezegende Maagd Maria, dat hij voor het zingen van een mis van het genoemde beneficie alle zaterdagen, aan de provisor^o tien gulden zou betalen en vijf gulden voor kaarsen, ornamenten wijn en brood.

Wij staan de pastoor van Meeuwen toe de onbruikbare en voor de kerk schadelijke aarde op het kerkhof, door de inwoners naar een geschikte en niet helemaal ongewijde plaats te laten overbrengen.

De Heer Pastoor dient ervoor te zorgen dat het licht in aanwezigheid van het H. Sacrament dag en nacht brandt, uit de inkomsten van de kerkfabriek en indien deze niet volstaan overigens op betere wijze.

Wij gelasten de koster om bij elk van beide missen^o op zon- en feestdagen drie onderscheiden keren de klokken te luiden, zoals dat vroeger placht te gebeuren.

De jeugd is goed onderwezen.

Gegeven bij de visitatie van de kerk van Meeuwen deze dertiende oktober 1726.

Bij uittreksel uit de genoemde visitatie,
Matheus Panis, aartsdiakonale notaris der Kempen.

AANTEKENINGEN

15. pastorale inkomsten

Inkomsten van de pastoor.

Ronde straat

De huidige Gruitroderbaan.

Hoeve in de Rijdt

Nog bestaande hoeve langs de weg op Bree.

novale tienden

Tienden geheven op novale en andere vroeger tiendvrije landen.

jaargetijde

Jaarlijkse mis voor een afgestorvene.

16. kleine tienden

De kleine tiende werd geheven uit oliezaden, rapen, bonen, erwten, hooi, vlas, hennep, spurrie, e.d.

18. pastorale woning

Pastorie.

register der dopelingen, gehuwden, overledenen

Deze registers zijn op de meeste plaatsen bewaard gebleven. Voor Meeuwen gaan ze terug tot 1637.

testamenten

In de 17de en 18de eeuw trad de pastoor nog vaak op als notaris.

19. uiteenzettingen

Verantwoording van de uitgaven.

momber van de kerkfabriek

Kerkmeester.

momber van de armentafel

Armenmeester.

dorpsmeesters

Burgemeesters. Tot aan de Franse Revolutie (1789-1794) waren er te Meeuwen twee burgemeesters, die jaarlijks verkozen werden.

20. H. Michaël

Feestdagen : 8 mei : Verschijning van de H. Aartsengel Michaël

29 sep. : Wijding der Basiliek van de H. Aartsengel Michaël

21. armenmeester schuldig aan de armentafel

De dorpsmeesters, de kerkmeester en de armenmeester waren hoofdelijk verantwoordelijk voor de tekorten op de rekeningen.

22. broederschap

Kerkelijk goedgekeurde vereniging van leken met een godvruchtig doel, zoals het beoefenen van bijzondere werken van vroomheid of naastenliefde.

H. Anna

Moeder van de H. Maagd Maria. Feestdag 26 juli.

H. Sebastianus

Martelaar. Patroonheilige van de boogschutters. Feestdag 20 januari.

H. Catharina

Maagd en martelares. Feestdag 25 november.

confraters

Gildebroeders.

24. graduale

Boek waarin de gradualen staan. Een graduale is een korte tussenzang die bij de mis gezongen of door de priester gelezen wordt na het epistel.

antifonaal

Boek met beurtgezangen der mis tussen priester en gelovigen.

ritueel

Boek waarin de teksten en ceremonieën voor het toedienen der sacramenten en andere priesterlijke bedieningen staan.

missaal

Tekstboek dat bij de viering van de eucharistie door de priesters wordt gebruikt. Het bevat ook rituele aanwijzingen.

processieboek

Boek met gebeden en gezangen die bij processies gebruikelijk zijn.

25. catechisatie

Onderwijs van de godsdienstleer.

Prinsbisschop van Luik

Joris Ludovicus van Bergen 1724-1743.

26. kapel van de H. Antonius

Kapel gelegen op het Genits. Gebouwd in 1550.

H. Antonius

Feestdag 17 januari.

DECRETENprovisor

Geestelijke die met de tijdelijke zaken b.v. van een klooster (in dit geval St.-Antonius te Maastricht) is belast.

beide missen

Eerste mis of vroegmis en de hoogmis.

VAN HOREN ZEGGEN ...

In 1911 wuurt in Miéve achter de boorderiej van Aagten 'n deep kuút gebuurt viér te kieke of 'r geine kaol inne grónt zaat.

De buúrtuúre wuurt gezatte mèt e gruút stuimmesjien terlangs viér 't buúr te doon dreije. Det mesjien mees uich gestuúkt wère, mèt kaol nóch waal, en dèè hole ze mètte kar in Èlekóm ane stasiej.

Ze ware nóch mer goot 'nen daach of driej aant buúre, doon Geel de Wiéver dao mètte krùukar langs kwaam gesjèrgt. Geel waas nùuwsgierig, stopde en gaav z'n uige goot de kost, want hèè hàuw van ze lève noch nuúts zuú e gruút mesjien gezién det zuú kiske en dreijde en mèt zuú 'nen huip kaol bieje. Mer wat kan 'nen erme wiéver traan doon det z'n uige miér zeen dan ze verstant begriepe kan ?

Doon'r bieje hin kwaam vertèlde Geel alles aan z'n vrouw. Det ze bieje Aagten aant buúre ware, mèt e gruút mesjien, en det ze al goot gewèrkt hàuwe, want dao zaat al 'nen hiélen huip kaol. En Geel z'n vrouw dieje goot gelùustert hàuw zag drek : "Dan geiste mèrge mer 'ne zak hale mètte krùukar, want es ze ter al zuúvèèl hemme zal 'r uich ni vèèl koste.

Geel is allang duút en z'n vrouw uich. Mer esd'r mich ni geleivt gaod'r zelf mer ins kieke. Det kuút steit'r nóch.

(naverteld door Jozef Kerfs alias Zjef van Lewiej vanne Smiét)

VOLKSTELLING TE MEEUWEN ANNO 1762

(vervolg)

2. HET HUISPERSONEEL

		(20)	(21)	(22)	(23)		(24)	(25)	(26)	(27)	(28)	(29)	(30)	(31)
GEHUCHTEN	Gezinnen	Meiden	Knechten	Schaapherders	Koeherders		1 meid	1 knecht	2 meiden	2 knechten	1 meid + 1 knecht	2 meiden + 1 knecht	1 meid + 1 schaapherder	1 knecht + 1 schaapherder
Dorp	37	16	7	2	0		6	1	1	1	2	2	2	0
Luttelmeeuwen	26	10	6	3	1		3	1	0	0	2	2	1	1
Hensem	20	4	0	3	0		3	0	0	0	0	0	1	0
Gestel	17	2	0	1	0		2	0	0	0	0	0	0	0
Berenheide	14	3	1	1	0		3	1	0	0	0	0	0	0
Koestraat	13	2	1	2	0		1	0	0	0	0	0	1	1
Vliegeneinde	10	1	0	0	0		1	0	0	0	0	0	0	0
Luythegge	5	2	0	1	0		1	0	0	0	0	0	1	0
TOTAAL	142	40	15	13	1		20	3	1	1	4	4	6	2

HUISPERSONEEL (commentaar)

- (20) Het valt onmiddellijk op dat 65 % van alle meiden werkten in huisgezinnen in het Dorp (inclusief Genits) en op Luttelmeeuwen. Het feit dat bijna alle handelaars, ambachtslui en werklui daar woonden en dat er grote boerderijen lagen, is daar zeker niet vreemd aan.

Te oordelen naar de namen kwamen er ook heel wat meiden van elders.

- (21) Voor de knechten springen die vaststellingen nog meer in het oog. 13 van de 15 knechten werkten voor gezinnen van Dorp en Luttelmeeuwen. De meeste knechten waren akkerknechten. Soms staat dat uitdrukkelijk vermeld. In de andere gevallen staat er gewoon "dienstknecht".

- (22) Er waren in die tijd uiteraard ook al paarden (en hoefsmeden) en koeien. Toch was het bezit van een kudde schapen nog een aanduiding voor de welgesteldheid van de eigenaar. We mogen nochtans gerust stellen dat bijna overal nog wat schapen gehouden werden.

De schaapherders waren allemaal jongens tussen 12 en 20 jaar.

- (23) Op slechts één plaats had men naast een schaapherder ook een koeherder van 17 jaar.

- (24) tot (31)

Op 142 gezinnen waren er 41 die personeel in dienst hadden. Daarvan hadden er 23 slechts één, 14 twee en 4 drie personen in dienst.

Van de 35 gezinnen waar meiden in dienst waren, waren er 30 met slechts één meid en 5 met twee meiden. Van deze laatste 5 waren er 4 die daarbij ook nog een knecht hadden. Deze gezinnen woonden in het Dorp en op Luttelmeeuwen.

Van de dertien plaatsen waar men een schaapherder in dienst had, waren er 8 die daarbij ook nog een meid of een knecht hadden.

(Jef Kerfs alias Zjef van Fik vanne Smiét)

GESTEL

1. Joannes DAMMERIJSEN, eigen winne (63j.) X Aldegondis SILLEN (71j.)

- Christina Dammerijsen 28j.

2. Maria BOSSERS, eigen winnerse (60j.), Weduwe Jacob VLIEGEN

- Aldegondis Vliegen 35j.
 - Maria Vliegen 28j.
 - Hendrick Vliegen 23j.

Jacobus Servaes, schaapherder (19j.)

3. Paulus DRIES, pachter (50j.) X Maria MAES (46j.)

- Anthonius Dries 11j.
 - Henricus Dries 4j.5m.

4. Mattheus HOUBEN, eigen winne (47j.) X Anna HEYTMÉYERS (36j.)

- Peter Joannes Houben 10j.
 - Dionisius Houben 5j.
 - Hendrick Houben 3j.

5. Paulus NEYENS, klein eigen winne (34j.) X Helena HEYTMÉYERS (31j.)

- Elisabeth Neyens 4j.3m.
 - Petrus Jacobus Neyens 3j.
 - Gertrudis Neyens 10d.

6. Caspaer PLETSERS, pachter (48j.) X Anna Maria DRESENS (40j.)

- Elisabeth Pletsers 13j.7m.
 - Margarita Pletsers 12j.3m.
 - Maria Catharina Pletsers 8j.
 - Joannes Pletsers 6j.5m.
 - Petrus Pletsers 2j.6m.

7. Barbara VLIEGEN, eigen winnerse (73j.), Weduwe Jan WILLEMS

- Henricus Willems 42j.
 - Catharina Willems 44j. Weduwe Jan GEELEN
 - Peter Geelen 6j.
 - Joannes Geelen 4j.3m.

Aldegondis Geelen, dienstmeid (32j.)

8. Arnoldus COLIS, eigen winne (59j.) X Mechtildis MAES (55j.)

- Helena Colis 23j.
- Leonardus Colis 14j.8m.
- Maria Colis 11j.7m.

Maria Colis, zuster van Arnoldus (66j.)

9. Anthonius BULLEN, eigenaar omtrent 1 1/2 bunder (56j.) X Maria SIMKENS (56j.)

- Maria Bullen ± 13j.

10. Wilhelmus SIMKENS, eigenaar omtrent 3 bunder (26j.) X Christina TRUYENS (27j.)

11. Peter SIMKENS, eigen winne (50j.) X Maria BULLEN (58j.)

- Joannes Simkens 21j.
- Margareta Simkens 16j.

Peter Stevens, kindskind 3j.

12. Joanna REESKENS (58j.), Weduwe Mathis WAMS

- Anna Wams 20j.

13. Jan WAMS, eigen winne van + 3 bunder (42j.) X Maria JONCKERS (44j.)

- Maria Wams 11j.
- Elisabeth Wams 9j.
- Anna Catharina Wams 6j.
- Catharina Elisabeth Wams 4m.

14. Joannes LINDTMANS, eigen winne (60j.) X Helena LUYTEN (64j.)

- Jacobus Lindtmans 23j.

Maria Luyten, dienstmeid (23j.)

15. Theodorus JONCKERS, eigenaar 1 bunder (76j.) X Catharina DAMMERIJSEN (60j.)

- Christina Jonckers 34j.

16. Anna SIMKENS, huringerse van een huijsken en 1 1/2 bunder land (30j.)
Weduwe Jan STEVENS

- Helena Stevens 6j.
- Joannes Stevens 9m.

17. Peter PHLIPS, eigen winne + 2 bunder (60j.) X Helena UIJT DEN SAVEL (53j.)

- Hubertus Philips 8j.7m.

VLIEGENEINDE

1. Jacobus KNEVELS, eigen winne (54j.) X Catharina JONCKERS (49j.)

- Jacobus Knevels	18j.
- Joannes Venerus Knevels	9j.
- Maria Catharina Knevels	6j.
- Theodorus Knevels	3j.

2. Simon KNEVELS, eigen winne (49j.) X Christina SMEETS (49j.)

Theodorus Smeets, broer van Christina (53j.)

- Leonardus Knevels	24j.
- Maria Knevels	14j.
- Hubertus Knevels	9j.9m.

3. Ida VAES, wonende in een klein huisje (67j. Weduwe SMEETS

- Maria Smeets, linnen naaierse,	32j.
- Elisabeth Smeets,	30j.

4. Arnoldus LUYTEN, eigen winne (66j.), weduwnaar

- Catharina Luyten	36j.
- Hendrick Luyten	34j.
- Elisabeth Luyten	31j.
- Helena Luyten	23j.
- Joannes Luyten	13j.6m.

5. Alegondis STEVENS, eigen winnerse (71j.), Weduwe Marten GEELEN
Jacobus WILLEMS, (40j.) X Maria VAESKENS (40j.) Ingetrouwd

- Joannes Willems	15j.
- Maria Willems	13j.
- Barbara Willems	10j.9m.
- Willem Willems	7j.8m.
- Jacobus Willems	6j.
- Elisabeth Willems	4j.

6. Maria VLIEGEN, eigen winnerse (77j.), Weduwe Jan COETSEN

- Catharina Coetsen	39j.
- Barbara Coetsen	36j.
- Joannes Coetsen	34j.

7. Jaen GEELEN, eigen winne (33j.) X Anna MOENEN (37j.)
Elisabeth Schaeren, dienstmeid (20j.)

8. Peter GEELEN, kuiper (27j.) X Barbara AERTS (23j.)

- Theodorus Geelen	6 m.
--------------------	------

9. Arnoldus MUSSCHEN, eigen winne (35j.) X Christina REYNDERS (51j.)

- Lambertus Musschen	14j.
- Joannes Musschen	7j.

Anna Reynders, zuster van Christina (43j.)

10. Marten PHLIPS, eigen winne (38j.) X Maria SERVAES (33j.)

- Hendrick Philips	11j.
- Barbara Philips	7j.9m.
- Elisabeth Philips	4j.3m.
- Dionisius Philips	9m.

A B O N N E M E N T

De tweede jaargang van "de Reengenoten" zal zoals de eerste jaargang twee nummers van ca. 35 bladzijden bevatten.

Voor abonnees die op het grondgebied van Meeuwen wonen, wordt de abonnementsprijs gehandhaafd op 150 F (twee nummers). Het tijdschrift wordt aan huis besteld.

Voor de andere abonnees zijn wij genoodzaakt de prijs per abonnement te verhogen tot 200 F (verzendingskosten inbegrepen).

Verenigingen kunnen schriftelijk een ruilabonnement aanvragen.

Voor losse nummers zijn de prijzen resp. 80 en 100 F. Voor een volledige oude jaargang betaalt men na november 1981, 200 F.

Men kan storten op bankrekening : K.B. 452-4006549-75.

M I É V E R K A L

Zoals aangekondigd in het eerste nummer van dit tijdschrift, volgt hier een tweede reeks typische uitdrukkingen uit het dialect van Meeuwen.

Als reactie op onze uitnodiging tot medewerking, bezorgden enkele vriendelijke lezers ons een aantal varianten en onnauwkeurigheden in vorige aflevering, die we graag meteen vermelden :

2. 'nen hervel huuj	daarnaast ook	'nen <u>helver</u> huuj
12. e blaas pepeer	daarnaast ook	e blaas <u>pómpeer</u>
24. 'n bus kuúle	moet zijn	'n bus <u>kaol</u>

Het zal sommige lezers waarschijnlijk interesseren te weten dat er een woordenboek van het dialect van Meeuwen bestaat. Het gaat in dit geval om een onuitgegeven licentiaatsverhandeling (Leuven, 1964) van onze dorpsgenoot Jan Kelchtermans. Dit lijvig en waardevol werk zal voortaan in de leeszaal van de bibliotheek geraadpleegd kunnen worden.

51. e jaor deenst	:	een <u>jaar</u> dienst
52. 'n zjat koffiej	:	een <u>jat</u> koffie
53. e kaar bieje	:	een <u>kaar</u> bijen
54. 'n kan mèlk	:	een <u>kan</u> melk
55. 'ne kapper wien	:	een <u>kapper</u> wijn
56. 'n kar mèst	:	een <u>kar</u> mest
57. 'ne kertóng eijer	:	een <u>karton</u> eieren
58. 'ne kiétel pap	:	een <u>ketel</u> pap
59. 'n kist segare	:	een <u>kist</u> sigaren
60. 'n klak strónt	:	een <u>klak</u> stront
61. 'n klats kuúre	:	een <u>klats</u> koren
62. 'n klocht petrieze	:	een <u>klucht</u> patrijzen
63. 'ne klónt buúter	:	een <u>klont</u> boter
64. 'n klos gare	:	een <u>klos</u> garen
65. 'ne klot ziép	:	een <u>klot</u> zeep
66. 'n kóm water	:	een <u>kom</u> water
67. 'n kuuj hinne	:	een <u>kooi</u> hennen
68. 'ne kuip denne	:	een <u>koop</u> dennen
69. 'ne kèrf eijer	:	een <u>korf</u> eieren
70. 'n korst bruút	:	een <u>korst</u> brood

71. 'ne króp slaaj	:	een <u>krop</u> sla
72. 'n kruúk uúliej	:	een <u>kruik</u> olie
73. 'n kèt sjèèp	:	een <u>kudde</u> schapen
74. 'n kùul kruúte	:	een <u>kuil</u> kroten = bieten
75. 'ne kieviej dùuve	:	een <u>kevie</u> duiven
76. 'n loach verf	:	een <u>laag</u> verf
77. 'n laaj rómmel	:	een <u>lade</u> rommel
78. 'ne lap stóf	:	een <u>lap</u> stof
79. 'ne liépel sókker	:	een <u>lepel</u> suiker
80. 'ne lieter mèlk	:	een <u>liter</u> melk
81. 'n kas klèijer	:	een <u>kast</u> kleren
82. 'n kèlk hosties	:	een <u>kelk</u> hosties
83. e koppel dùuve	:	een <u>koppel</u> duiven
84. e kèringske kuúre	:	een <u>korntje</u> koren
85. e kèrrelke zàut	:	een <u>korreltje</u> zout
86. 'n krùukar graas	:	een <u>kruiwagen</u> gras
87. 'n maal hieve	:	een <u>maal</u> hieven = knikkers
88. 'ne maa(l)plach gruút	:	een <u>maalplag</u> = zakdoek groot
89. 'n moant kónzjee	:	een <u>maand</u> congé
90. e mesjien was	:	een <u>machine</u> was
91. 'n man èrpel	:	een <u>mand</u> aardappelen
92. 'ne massa volk	:	een <u>massa</u> volk
93. 'n miet mètterne	:	een <u>mijt</u> mutsaarden
94. 'n meniet rèst	:	een <u>minuut</u> rust
95. 'ne mèter stóf	:	een <u>meter</u> stof
96. 'n miéle betón	:	een <u>molen</u> beton
97. 'ne muúr water	:	een <u>moor</u> water
98. 'ne nèt bagge	:	een <u>nest</u> biggen
99. 'n óns kiés	:	een <u>ons</u> kaas
100. enen orm dings	:	een <u>enorme</u> hoop

J. BOSMANS

Geschilderd medaillon uit het oude hoogaltaar
(vóór de vergroting van de parochiekerk van Meeuwen in 1934)

DE H. BRIGIDAVERERING TE MEEUWEN

Naast de H. Antonius (met het varken), wiens verering te Meeuwen vorige keer werd beschreven, is de H. Brigida (met de koe) één van de talrijke "noodheiligen" die in vele Kempense parochies en ver daarbuiten werden of worden vereerd.

Haar naam, H. Brigida of Brigitta van Kildare wordt nogal eens verward met die van de H. Brigitta of Brigitta van Zweden. De H. Brigitta van Zweden (+ 1373) wordt dikwijls afgebeeld met een hart of een boek in de hand en een kroon of een vlam boven het hoofd. Haar feestdag is 8 oktober.

De H. Brigida (+ ca. 523) wordt doorgaans afgebeeld met een rund aan haar voeten. Haar feestdag is 1 februari. Deze heilige wordt in Meeuwen vereerd.

HEILIGE BRIGIDA

Zij werd ca. 453 geboren te Taugher, nabij de Ierse stad Dundalk. Alhoewel zij waarschijnlijk tot een adellijke clan behoorde, schuwde ze de gewone landarbeid niet en bekommerde zich om lijdenden en behoeftigen. Gewoonlijk wordt zij Brigida van Kildare genoemd, omdat zij als de stichteres van het klooster van Kildare wordt beschouwd.

Door haar voorbeeldig kloosterleven en haar legendarische schoonheid, kuisheid, vroomheid en liefdadigheid, werd zij na St.-Patrick de meest populaire van de Ierse heiligen en tweede patrones van Ierland.

1. DE DEVOTIE MET BETREKKING TOT DE H. BRIGIDA

De H. Brigida wordt aanroepen tegen ziekten en ander onheil onder hoornvee en gevogelte, voor de vermeerdering van de melk en de vruchtbaarheid der kudden, voor hulp aan noodlijdende en vermoeide reizigers en voor de bescherming van barende en zogende vrouwen.

Te Meeuwen wordt zij ook aanroepen tegen oogkwalen. Dit berust op een legende waarbij zij door haar vurig gebed een blinde medezuster het gezicht teruggaf.

De oorsprong en de wijde verspreiding van de Brigida-devotie in West-Europa wordt toegeschreven aan de kerstening van het Europese vasteland door Ierse bisschoppen en monniken.

H. Van de Weerd schrijft in zijn boek "Kempische Folklore" daaromtrent het volgende : "De Sint-Brigidadevotie geeft een geheel nieuwe kijk op de eerste eeuw Christendom in de Kempen en het nauw verband dat er geweest is tussen de Kempen en Ierland". Hij geeft dan een hele reeks parochies waar Ierse heiligen vereerd worden.

Zo wordt de H. Brigida b.v. ook vereerd te Kleine-Brogel en Koersel, om maar een paar dichtbijgelegen plaatsen te noemen.

Te Meeuwen zou de verering van de H. Brigida reeds sinds "onheuglijke tijden" bestaan. De sporen die men er thans nog van kan terugvinden, gaan nochtans niet zo ver terug, alhoewel men mag aannemen dat die devotie niet plots is ontstaan.

Zo is er de Sint-Brigidakapel, gelegen op de verbindingsplaats van Gruitroderbaan en Kerkhofstraat. Volgens een ingemetselde steen in de achtergevel, werd ze gebouwd in 1835. Ze was eigendom van de gemeente. Op de nieuwe kadasterplannen is deze grote kapel niet meer terug te vinden.

Voor zover wij weten werd er nooit de H. Mis opgedragen; wel wordt er nog geregeld geofferd. Dat gebeurt ongemerkt.

Gelegen aan de oude "Ronde Straat" werd de kapel telkens aangedaan door de grote processie. Voor 1925 werd de kapel versierd door Jacobus Eerlingen ("Kiépke van Stien"), vanaf 1925 bijgestaan door oud-veldwachter Geers. Het beeld van de H. Brigida in de kapel zou gemaakt zijn door iemand van Meeuwen.

Over veldkapelletjes ter ere van de H. Brigida weten we niets.

In de parochiekerk van Meeuwen vinden we een beeld en een glasraam van de H. Brigida.

Het beeld toont de heilige met een staf in de rechter- en een boek in de linkerhand, en een rund liggend aan haar voeten.

In een pastoorsregister, begonnen door pastoor J. Martinus Indekeu (1870-1881) en voortgezet door pastoor J.J. Hubert Claes (1881-1916) lezen we het volgende :

"In 1902 heb ik een nieuw beeld van Ste Brigida aangekocht en betaald ('t Is in den oven gebakken). Het vorig beeld was niet meer betamelijk".

Het beeld stond vroeger tegen de muur op 'n sokkel. Daaronder bevond zich een offerblok en een wit bakje met een kraantje om gewijd water te tappen. Wat er met het oude beeld gebeurd is, hebben we nog niet kunnen achterhalen.

Het glasraam waarover we het zoëven hadden, bevindt zich in de rechter zijarm van het dwarsschip van de kerk. Daarop staat de H. Brigida afgebeeld bij een bron, terwijl een kudde runderen aan haar voeten voorbijtrekt. In de linkerhand houdt zij de staf en met de uitgestrekte rechterarm wijst zij hemelwaarts vanwaar de goddelijke Geest, in de gedaante van een duif, een bundel lichtstralen naar beneden zendt. Het glasraam draagt de vermelding van de schenkers, nl. "Gift van de Parochie". Het werd gemaakt in de ateliers van F. Crickx in Brussel en geplaatst tijdens de Goede Week in 1942.

Een ander beeld van de H. Brigida, mogelijk herkomstig uit Meeuwen, bevindt zich in het kerkje van Plockroy, een Wijshagens gehucht waarvan de bewoners voor de bouw van hun eigen kerkje, in Meeuwen naar de mis gingen.

Voorts is er nog de relikwie van de H. Brigida, bestaande uit een stukje gebeente van de heilige. In het reeds eerder vermelde pastoorsregister vonden we afschriften van bewijsstukken van relikwieën. Het bewijsstuk van de relikwie van de H. Brigida dateert van 3 november 1869. Deze relikwie wordt nog steeds vereerd, zij het alleen op de feestdag van de H. Brigida.

Zegen Vee en Akkerwerk,
Maak ons trouw aan God en Kerk!

HUISZEGEN

(OP TE HANGEN IN OF BIJ DE STALLEN)

H. BRIGIDA

Bijzondere Voorspreekster tegen ziekten van het hoornvee,
tegen oogkwalen en aanroepen voor geluk in de stallen.

Laten wij bidden:

O God, bescherm ons, zo bidden wij U, door de voorspraak van uw Heiligen, opdat wij die het aandenken vieren der H. Maagd Brigida, door haar voorspraak gestadige bijstand mogen ondervinden en nut trekken uit haar schitterende voorbeelden. Door onze Heer Jezus-Christus, uw Zoon, die met U leeft en heerst in alle eeuwen der eeuwen. Amen.

(Gebed uit de zeventiende eeuw.)

De H. Brigida (Feestdag 1 februari) wordt sinds onheuglijke tijden vereerd in de parochiekerk te MEEUWEN. Op 1 februari, op Lichtmisdag en de volgende dagen komen talrijke pelgrims naar Meeuwen, om haar voorspraak in te roepen. Elke EERSTE DINSDAG van de maand worden in de H. Mis plechtige gebeden gedaan ter ere van de H. Brigida. Haar relikwieën worden hier ook vereerd en er is gewijd water te bekomen ter ere van de H. Brigida. Laat U hier ook inschrijven in haar Broederschap. (10 fr. per jaar). Er zijn veel gunsten aan verbonden.

FEESTDAG EN OCTAAF

VAN DE

H. BRIGIDA,

*bijzondere Patrones voor het hoorn-vee
in de Parochiale Kerk van MEUWEN.*

Den 1ste Februarij, feestdag van de H. BRIGIDA, zal de eerste Mis beginnen ten 7 uren: de tweede ten 8, en de Hoogmis met Sermoon ten 10 uren.

Op O. L. V. Lichtmis en 's Zondags onder de octaaf, de Vroegmis om 7 uren, de Hoogmis om 10. De andere dagen onder de octaaf de Mis ten 8 uren.

Onder alle Missen zal de Reliquie van de H. BRIGIDA plechtig uitgesteld en vereerd worden.

Afb. 2

Afb. 3

Bij het inventariseren en ordenen van het archief op de pastorie vonden we een oud, gedrukt document (afb. 2) met de kerkelijke diensten in de parochiale kerk van Meeuwen op de feestdag en tijdens het octaaf van de H. Brigida. Het stuk is niet gedateerd. De spelling laat vermoeden dat het dateert van de 19de of begin 20ste eeuw.

Recenter zijn de documenten die gedrukt werden bij en na de oprichting van de Broederschap van St.-Brigida (1943).

Het meest bekende daarvan is de huiszegen (afb. 1). Volgens een zegspersoon werden er in Meeuwen in het begin van deze eeuw reeds huiszegens verkocht. We hebben van het oude model, met waarschijnlijk een kruis op, tot op heden geen enkel exemplaar gevonden.

De huiszegens of stalzegens werden op de feestdag en tijdens het octaaf verkocht aan de prijs van 5 F.

De afbeelding van de H. Brigida op de huiszegen is, behalve de kerk van Meeuwen op de achtergrond, een kopie van het glasraam.

Bij de oprichting van de Broederschap werd ook een devotieprentje met de verleende aflatens gedrukt (afb. 3). De afbeelding op de voorzijde bevat ongeveer dezelfde elementen als die op de huiszegen: de kerk van Meeuwen, de H. Brigida met staf, de bron en een rund. Het ware interessant te weten wie de ontwerper ervan is.

Op de feestdag van de H. Brigida en op de zondag in het octaaf wordt tijdens de hoogmis ook een lied ter ere van de heilige gezongen. De tekst ervan vindt U hierna (blz. 23). De toon- en tekstdichter zijn ons onbekend. Zegslieden veronderstellen dat het het werk van Pastoor Vranken en koster Frans Max is geweest.

Van de litanie ter eere van de H. Brigida hebben we geen gedrukt exemplaar kunnen vinden. Misschien kan iemand ons die bezorgen, in de veronderstelling dat ze ooit voor de leden van de Broederschap of bedevaarders gedrukt werd. Hetzelfde geldt voor gebeden tijdens de noveen (1 februari tot 9 februari).

Tenslotte moeten we hier nog de Samenwerkende Melkerij Sinte-Brigida vermelden. Ze werd gesticht op 25 augustus 1908. Deze melkerij bestaat niet meer. Ze was eerst gevestigd langs de huidige Torenstraat aan het oude kerkhof, later in de Dorpsstraat waar nu nr. 20 is.

Op de tweede vestigingsplaats stond er een beeld van de H. Brigida in een nis boven de deur. Het zou ons plezier doen te weten te komen waar dat beeld verzeild is geraakt.

2. VIERING VAN DE FEESTDAG VAN DE H. BRIGIDA

De feestdag van Brigida is 1 februari.

Over de viering van dit feest vóór de Tweede Wereldoorlog, zijn we ingelicht door oude zegslieden en het document (afb. 2) dat wij op de pastorie vonden. Er waren 2 à 3 missen. De belangrijkste daarvan was de Hoogmis ("tienurenmis") met sermoeven. Onder alle missen werd de relikwie uitgesteld en vereerd. Vanuit de omliggende dorpen kwamen bedevaarders naar de - tot 1935 - kleine kerk van Meeuwen. Het was er vaak zo druk dat de mensen tot buiten op "de kerkhof" stonden. Sommigen probeerden nog langs de sacristie binnen te geraken. Bij het beeld van de H. Brigida kon men gewijd water halen en geld offeren. Het gewijd water werd gebruikt om akker, stal en vee te besprenkelen teneinde ziekten en ander onheil af te weren. Of het toen ook gebruikt werd tegen oogkwalen weten we niet.

Op 1 februari werd ook de noveen begonnen. Er was geen processie. Wel kon men vereerders biddend rond de kerk zien gaan.

Het offeren van varkenskoppen en kippen ter ere van de H. Brigida, zoals in een der geraadpleegde werken wordt beweerd, berust naar onze mening op verwarring van de St.-Antoniusverering en de St.-Brigidaverering te Meeuwen.

Het verloop van de viering van het feest van Brigida na de Tweede Wereldoorlog staat op een grote affiche die speciaal gedrukt werd om het feest aan te kondigen. Hier volgt de tekst.

PAROCHIE MEEUWEN

op 1 FEBRUARI en de acht volgende dagen

PLECHTIGE NOVEEN

ter ere van de **H. BRIGIDA**

aldaar sinds onheuglijke tijden vereerd als Patrones
tegen de ziekten van het vee en alle oogkwalen,
aanroepen tot vruchtbaarheid der kudden.

SCHIKKING DER GODDELIJKE DIENSTEN

Op 1 februari te 10 u. Plechtige Hoogmis.

Op 2 februari (Lichtmis) H. Mis te 8 u. en Hoogmis te 10 u.
met sermoen.

Op 3 februari te 9 u. Lijkdienst voor het Broederschap van
S. Brigida.

Op de zondag in de noveen 8 u. Leesmis, 10 u Hoog-
mis. Te 2 u. 30 Lof.

Op de andere dagen der noveen H. Mis te 8 u.

Na elke H. Mis van die dagen gelegenheid tot verering der
kostbare relikwie. Gewijd water ter ere S. Brigida steeds
te verkrijgen in de kerk, naast het beeld van S. Brigida.

Gedurende het jaar ELKE EERSTE DINSDAG der maand, 's zomers
om 7 u. 30, 's winters om 8u., Mis ter ere S. Brigida (voor
de Broederschap).

H. BRIGIDA, bid voor ons.

Goedgekeurd door de
Bisschop van Luik.

3. BROEDERSCHAP VAN DE H. BRIGIDA

Tijdens de Tweede Wereldoorlog werd door E.H. Jozef Vranken (pastoor te Meeuwen van 1939 tot 1957) de Broederschap van de H. Brigida opgericht. Hij was zelf voorzitter, stelde de standregelen op, liet huiszegens, prentjes en affiches drukken en hield de inkomsten en uitgaven bij. Of hij ook de tekst van het lied ter ere van de H. Brigida zelf schreef of een bestaand lied aanpaste, hebben we nog niet kunnen achterhalen.

In de beginjaren telde de Broederschap 600 à 700 leden. Dat ze ook in de omliggende parochies gekend was, blijkt uit een ledenlijst van 1959. Toen telde de Broederschap leden in Bocholt (5), Beek (5), Bree (8), Eksel (2), Ellikom (4), Genk (1), Gerdingen (1), Grote-Brogel (6), Gruitrode (2), Hamont (1), Hechtel (3), Helchteren (1), Molenbeersel (1), Niel-bij-As (1), Opglabbeek (1), Opoeteren (3), Overpelt (1), Peer (8), Plokroy (42), Reppel (1), Opitter (4), Kaulille (3), Watermaal (1), Wijchmaal (2), Wijshagen (1), Zonhoven (1). Het jaarlijks inschrijvingsrecht bedroeg 10 F. Inschrijvingen in de sacristie of pastorie.

a) Standregelen

Benedenstaande **standregelen** werden goedgekeurd te Luik op 8 oktober 1943.

BROEDERSCHAP VAN DE H. BRIGIDA

Patrones tegen de ziekten van het Hoornvee en de Oogkwalen

1. In de parochiekerk van Meeuwen wordt kerkwettelijk een Broederschap opgericht ter eere Se BRIGIDA, die aldaar sinds onheuglijke tijden wordt vereerd.
2. Het doel van het Broederschap is de verspreiding van de vereering van de H. Brigida en het geestelijk en tijdelijk welzijn te bevorderen van de erbij aangesloten leden.
3. Tot intentie der leden wordt op elken EERSTEN DINSDAG der maand eene gezongen H. Mis opgedragen ter eere Se Brigida, voor zoover de inkomsten der bijdragen zulks toelaten - en bijzondere gebeden gedaan ter eere der patroonheilige.
4. Op den DERDEN Februari van elk jaar, zijnde de derde dag in het Octaaf van Se Brigida, wordt een Plechtige Lijkmis opgedragen om NEGEN uur, voor de afgestorvene leden der vereeniging.
5. De jaarlijkse bijdrage der leden wordt vastgesteld op tien fks. te betalen in het octaaf van Se Brigida (1-8 Februari).
6. Het broederschap wordt bestuurd door de leden van het Bureel der Kerkmeesters van de Parochiekerk, onder voorzitterschap van E.H. Pastoor. Dezen kiezen uit hun midden een schatbewaarder, die jaarlijks op Se Brigida-dag (1 februari) rekenschap geeft van zijne werking gedurende het verstreken jaar.
7. Al de leden zullen deelen in de aflaten of andere geestelijke voorrechten die aan het broederschap worden toegestaan.

b) Aflaten

Hierna volgen de aflaten die door Rome op 16 maart 1948 werden verleend.

AFLATEN VERLEEND AAN DE BROEDERSCHAP VAN ST. BRIGIDA TE MEEUWEN

I. Volle aflaat :

- 1° Op de dag der inschrijving in de Broederschap te verdienen op de gewone voorwaarden.
- 2° Op het feest van de H. Brigida (1 Febr.) of op een der volgende zeven dagen, voor die leden der Broederschap, die mits biecht en communie, de kerk van Meeuwen bezoeken en bidden tot intentie van Z. H. de Paus.
- 3° In het uur der dood, zo de leden der Broederschap, gebiecht en gecommuniceerd hebben, en met oprecht berouw, de allerheiligste naam van Jezus uitspreken, of als zij niet meer spreken kunnen, die naam inwendig aanroepen, en de dood aannemen als uitboeting hunner zonden.

II. Een gedeeltelijke aflaat :

- 1° vijf jaren, zo zij op de feestdag van de H. Brigida of in de octaafdagen de kerk van Meeuwen bezoeken en er godvruchtig bidden.
- 2° Driehonderd dagen telkens zij het schietgebed opzeggen : «H. Brigida, bid voor ons» of een ander gebed storten vóór het beeld van de H. Brigida in de kerk te Meeuwen.

GEBED.

O God, bescherm ons, zo bidden wij U, door de voorspraak uwer Heiligen, opdat wij die het aandenken viëren der H. Maagd Brigida door haar voorspraak gestadigen bijstand mogen ondervinden en nut trekken uit haar schitterende voorbeelden.

Door onzen Heer Jezus-Christus, uwen Zoon, die met U leeft en heerst in alle eeuwen der eeuwen. Amen.

Kdr. G. Hutsebaut Deurne-Antw.

c) Lied

Ter eere de Heilige Brigida.

1.

Naar Brigida van wijd en zijd.
Naar vroom geplogenheden.
Komt af gelijk in d'ouden tijd
En offert uw gebeden.

2.

De predikers van overzee.
Door God ons volk gezonden
Ze brachten uw gedacht'nis mee.
Om hier 't geloof te gronden.

3.

In Ierland blijft gij schutspatroom.
Beschermer onzer streken;
Onheil in stal en boerenwoon
Wordt door uw macht ontweken.

4.

Ontelbaar is uw wondrental.
Uw goedheid zonder maten;
Gij hielp de boeren overal
Wanneer z'in zorgen zaten.

Wil ons, gelijk gij deedt voorheen.
Gods zegen trouw bezorgen;
Beschermt ons heden niet alleen
Maar ook den dag van morgen.

O Brigida met maagdenkroon,
Ten hemel opgenomen,
Verhoor ons, die voor uwen troon
Betrouwvol bidden komen.

Refrein.

Te Meeuwen hebt G'uw macht bewezen.
Zoo mild uw steun verleend voor dezen.
Aan allemaal, zoo menigmaal, (bis)

BESLUIT

In gesprekken met oudere mensen komt pastoor Vranken steeds naar voor als de grote promotor van de Sint-Brigidaviering. Zijn predikatie op de feestdag was aangrijpend. De kerk was tijdens de hoogmis volledig bezet. 1 februari was dé dag van pastoor Vranken. Tijdens de preek bespeelde hij alle snaren van het landbouwersgemoed. De collecte, de offerblok en het inschrijvingsgeld van de Broederschap brachten flink wat geld in de parochiale lade en de pastoor kon dat best gebruiken voor de twee nieuwe glasramen, een nieuwe preekstoel, het vervangen van de geroofde klokken, nieuwe biechtstoelen, enz.

Rond 1950 trachtte men de Sint-Brigidaviering met lichtmiskermis uit te bouwen. Er kwam een danstent en in enkele drankgelegenheden zat 'n orkestje. Op het dorpsplein stond 'n schietkraam en soms de "botsauto's". Het is echter allemaal vlug verdwenen.

De devotie tot de H. Brigida nam af. Het aantal landbouwers verminderde en het aantal veeartsen nam toe. Als het vee ziek is, zet men de spuit erin of likwi-deert men het.

De verering van "noodheiligen" is blijkbaar gebonden aan perioden van materiële nood. Maar misschien vermag de dankbare herinnering aan hun stichtend leven en het voorbeeld van onvoorwaardelijk geloof en vertrouwen onzer voorouders ook de geestelijke nood der mensen te lenigen.

We zijn ons bewust van de vele onbeantwoorde vragen en misschien onjuiste voorstelling van sommige feiten. Graag ontvingen we reacties die deze onvolkomenheden zouden wegwerken.

Quiri Schrooten

Jozef Kerfs

bronnen

A. ONUITGEGEVEN BRONNEN

- Parochiearchief van Meeuwen (pastorij)

B. GERAADPLEEGDE WERKEN

- O'FLANDERS, A., : Van Sinte Brigida.
Beschermer voor stal en neerhof.
Tielt, Lannoo, 1946.
- M.v.K. : Handboekje voor de verering van de H. Brigida.
Maastricht, Gebr. van Aelst, 1931.
- FRERE, Jules : Limburgse Volkskunde.
Hasselt, 1928.
- De Katholieke Encyclopedie, 1950, Deel V.

C. GESPREKKEN

Als zegslieden fungeerden heel wat oudere mensen van Meeuwen.

WIE WEET ER MEER OVER ... ?

In de volgende jaargang zouden we willen starten met een reeks artikelen over het verenigingsleven te Meeuwen vóór de Tweede Wereldoorlog. We zullen daarbij de voorkeur geven aan verenigingen die verdwenen zijn en aan de verre voorlopers van nog bestaande verenigingen.

Dat stelt ons al meteen voor de eerste moeilijkheid nl. trachten te weten te komen welke verenigingen er vroeger bestonden. De enige geschreven bron die we daarvoor op dit moment te onzer beschikking hebben, is een soort "steekkaart van Meeuwen", opgesteld door de heer Jozef Vanderwegen in 1938. Daarin vinden we onder "Verenigingen" de volgende opsomming :

- FANFARE DE HEIBLOEM
- MIDDENSTAND VAN MEEUWEN
- BOERENGILDE ST. ISIDORUS
- BOERENGILDE VEEBOND
- TONEELCLUB DE OPKOMST
- RAIFFEISENKAS
- ZIEKENKAS H. BARBARA
- HONDENCLUB DE VERDEDIGINGSHOND
- WERKLIEDENSYNDICAAT
- BOND DER KROOSTRIJKE GEZINNEN
- STUDENTENBOND DE HEI BLOEIT

We weten niet of dit lijstje volledig is. Het staat vast dat er in Meeuwen nog andere verenigingen zijn geweest, die in 1938 waarschijnlijk niet meer bestonden. We denken aan een VELOCLUB, een VOETBALCLUB, een GEITENBOND, een BIEBOND, een TONEELKRING, een WERKMANSKRING, enz.

De tweede moeilijkheid waarvoor we staan, is het vinden van betrouwbare inlichtingsbronnen over het - soms kortstondig - bestaan van die verenigingen. Voor wat de geschreven bronnen betreft, moeten we ons niet te veel illusies maken. De werking van ontspanningsverenigingen verliep grotendeels volgens mondelinge afspraken, terwijl het archief van de sociale verenigingen geheel of gedeeltelijk verloren is geraakt.

Dit brengt met zich mee dat we vooral aangewezen zijn op zegglieden, mensen die er zelf bij betrokken waren. Het komt er dus op aan de juiste personen te vinden die ons over het vroegere verenigingsleven iets kunnen vertellen. En dat is niet gemakkelijk. Heel wat mensen die in dat verenigingsleven een belangrijke rol speelden, zijn reeds overleden. Daarbij komt nog dat het verenigingsleven vroeger bijna uitsluitend een mannenaangelegenheid was.

Ons opzet, de historiek van een aantal vooroorlogse verenigingen te schrijven, is echter te uitdagend om er niet meteen aan te beginnen. En met Uw medewerking zullen we daarin ook slagen.

U kunt ons alvast helpen door te antwoorden op de hiernavolgende vragen in verband met :

1. DE VELOCLUB

De schaarse gegevens die wij hierover reeds konden verzamelen, wijzen erop dat deze vereniging omstreeks de Eerste Wereldoorlog actief was. De leden van de "club" droegen een groene pet met een zilverkleurige stormband. De pet was met zijde gevoerd en op de voorkant of op de klep stond

een fiets afgebeeld. Over de leden zelf weten we weinig. De voorzitter zou "Teng Biénis" geweest zijn. De leden van de vélclub waren geen "coureurs". Het lijkt ons eerder een vereniging van (pronkerige ?) jongelingen geweest te zijn, die uitstapjes maakten met de "vélo". Naar het schijnt had de vereniging ook een vlag en moeten er ooit foto's gemaakt zijn van de leden poserend met de vlag.

Wie had de eerste fiets in Meeuwen ? Heeft iemand nog zo'n pet ? Wie was de oprichter van de vélclub ? Kan iemand ons de namen van de leden bezorgen ? Was er een reglement ? Herinnert iemand zich de activiteiten van de vélclub ? Wie kan ons een (groeps)foto bezorgen van de vélclub ? Waren er nog gemeenten waar zo'n vélclub bestond ?

2. DE VOETBALCLUB

De oudste voetbalclub van Meeuwen is waarschijnlijk vlak na de Eerste Wereldoorlog ontstaan, mogelijk onder de leiding van kapelaan De Wit. Er werden toen nog geen competitiewedstrijden gespeeld. Men speelde gewoon wat vriendschappelijke wedstrijden tegen ploegen uit naburige dorpen. De "thuiswedstrijden" werden op 't Dasheike (**Klein-Gestel**) gespeeld. Van voetbaltruitjes was er geen sprake. De spelers droegen een stoffen band over de borst of rond het middel, waarop de strijdleuze of de naam van de ploeg stond. Die band werd op de rug dichtgehaakt.

Er moeten tussen de twee wereldoorlogen verscheidene voetbalploegen in Meeuwen geweest zijn. Het staat vast dat er een voetbalploeg bestond, die "Rap en Knap" heette. Het is vermoedelijk dezelfde voetbalploeg die ca. 1925 een beker won. De leider ervan was "Zjang van Piére"; hij zou de beker in zijn huis (thans verdwenen) bewaard hebben.

Heeft iemand nog een oude foto van een voetbalploeg uit Meeuwen ? Wie herinnert zich hoe de band die de spelers droegen eruit zag ? Herinnert zich iemand nog de namen van de spelers van die voetbalploegen ? Wie waren de oprichters ? Tegen welke ploegen werd gespeeld ? Wat gebeurde er met de beker ? Kent U personen die ons meer over die voetbalploegen kunnen vertellen ?

3. DE GEITENBOND

Volgens sommige zegslieden bestond die bond reeds vóór de Eerste Wereldoorlog. De voorzitter was de oude smid (Jozef Kerfs). Hij had een café in het dorp en de geitenkeuring (geitenmarkt) gebeurde op het wekje achter zijn huis. Naar het schijnt werden er bij die gelegenheid heel wat "borrelkes" gedronken en waren de geiten soms even zat als de eigenaars. Waarschijnlijk was er ook wat administratie, want onder het "buffet" in het stamcafé lagen groene boekjes die iets met de geitenbond te maken hadden.

Wanneer en door wie werd de geitenbond opgericht ? Had de geitenbond een naam ? Welke ? Waren er naast de voorzitter nog andere bestuursleden ? Wanneer en hoe dikwijls kwamen de geitenboeren samen ? Bestaan er foto's of geschreven documenten van de geitenbond ? Wie kan ons vertellen waar die groene boekjes voor dienden ? Bestaan er nog exemplaren van ? Had de geitenbond een vlag ? Wanneer is de geitenbond in Meeuwen verdwenen ?

4. DE BIEBOND

Over **deze** vereniging tasten we nog bijna volledig in het duister. Wat we reeds weten is vlug verteld. Vooreerst enkele namen van leden : Jan Houben ("Jallemes"), Hubert Housen (" 't slachterke") en Martinus Schoofs ("Teng vanne Bel"). Een probleem dat nu veel aandacht krijgt, schijnt toen ook reeds bestaan te hebben nl. de milieuvervuiling door de industrie. Zo beweert men dat de imkers die ten noorden van de dorpskom woonden, vaak hinder ondervonden van de arsenicumfabriek van Reppel.

Wanneer bestond die biebond of imkersbond reeds ? Wie maakte deel uit van het bestuur ? Bestond er een reglement ? Waren er samenkomsten ? Zo ja, wat gebeurde daar ? Bestaat er nu nog een imkersbond ? Is het de voorzetting van een vroegere bestaande bond ? Wie zou ons meer over de vroegere biebond kunnen vertellen ?

5. DE TONEELKRING

De oudste toneelgroep waarover we ingelicht zijn ontstond in de schoot van de fanfare. Dat was vóór 1920.

Daarna ontstond een andere toneelgroep, die voor eigen rekening speelde. De grote animator ervan was kapelaan August Kubben (1920 tot 1928). In 1926 werd de toneelzaal achter het oude gemeentehuis gebouwd. Na kapelaan Kubben was kapelaan Wernerí (1928-1940) de grote bezieler. Na 1944 begon de heer Albert Leekens met toneel.

Wie kan ons wat meer inlichtingen verschaffen over de toneelgroep van de fanfare ? Wat, waar, wanneer en door wie werd er gespeeld ? Wie herinnert zich nog titels van toneelstukken die werden opgevoerd ? Wie bezit foto's of andere documenten in verband met toneel in Meeuwen ?

6. DE WERKMANSKRING

Dit moet een vereniging geweest zijn die rond 1900 actief was. Ze bestond uit jonge mannen die 's zondagsvoormiddags samenkwamen in de gemeenteschool (aan de kapelanij).

Wat was de eigenlijke naam van bedoelde vereniging ? Wat was het doel ervan ? Wie was de voorzitter ? Wie kon lid worden van die vereniging ? Waarmee hielden zij zich bezig ? Waar zou over deze vereniging nog iets te vinden zijn ?

Zoals U kunt vaststellen zitten we nog met een hoop vragen, waarop we weer antwoorden verwachten. U kunt ons daarvoor schrijven, telefoneren of bezoeken. Elke bijdrage, hoe gering ook, wordt ten zeerste gewaardeerd. Foto's en documenten worden na inzage aan de eigenaarsterugbezorgd.

12 OUDE BOERDERIJNAMEN VAN HENSEM EN BROEKKANT

Ter inleiding nog dit. De archiefbronnen, waaruit de vermeldingen in dit artikel komen, zijn dezelfde als in het eerste nummer.

Daarnaast zijn ook enkele vermeldingen opgenomen uit 19de eeuwse notaris-akten; deze leveren vaak interessant materiaal op, vooral wat de ligging en de grootte van percelen betreft.

Interessant voor Meeuwen zijn :

- W.J. WADELEUX, notaris te Bree, 1831-1871;
- J.A.A. WADELEUX, notaris te Bree, 1871-1875;
- J. MORREN, notaris te Peer, 1814-1849.

1. B R A B A N D E R

1872 "tot byzonderen onderpand de helft onverdeeld van alle goederen uitmakende de pachtery bekend onder den naam van Brabander, liggende (...) gehucht Broekkant, bestaande in een woonhuis met byhooren de gebouwen, tuin, dries, bouwlanden, hooilanden, weilanden en houtgewas, eener totale uitgestrektheid van ongeveer vier à vier en eenen halven hectare"
Wadeleux 1872, 409.

Verklaring

Zo genoemd naar een persoon afkomstig uit de provincie Brabant of het vroegere hertogdom Brabant.

2. H A Z E M A N S

1473 dieric der haze L S V
1685 "reg(eno)ten ter eendere haesemans goet" GM 24, 33v.

Verklaring

Weinig vermelde hoevenaam.

Afleiding op -mans van Middelnederlands hase, Nl. haas.

Van de oudste tijden af werd het achtervoegsel -man gebruikt om zowat alle namen, voornamen en familienamen, een familiale nuance te geven.

3. J A L M E S

- 1852 van eene party meubilaire voorwerpen, zich bevindende op de pachtery genaemd Jalmes, gelegen aen den broekkant, (...) als voortkomende hunner overledene ouders Hermanus Houben en Maria Helena Drees.
Wadeleux 1852, 1744
- 1855 Jalmesgoed, liggende in het gehucht Hensem
Uit Jalmeshof Wadeleux, 1855, 2362
- 1868 eene pachtery genaamd Jalmushof, gelegen (...) gehucht Hensem, bestaande in woonhuis, met byhoorende gebouwen, tuin, dries, bouwlanden, hooilanden, weilanden, bosch en dennenbosch, 4 ha 80 a 95 ca
Wadeleux 1868, min. 5583.

Verklaring

Een mogelijke verklaring : Jalmus van Helmus, Wilhelmus, de gelatiniseerde vorm van Wilhelm : tweestammige Germaanse naam; uit "wil", wil en "helm", bedekker, beschermer (de twee bestanddelen geven samen geen zinvolle naam). Of een verkorting van een Germaanse naam met -helm, zoals Helmbrecht.

4. K E L B E R S

- 1862 Testament door Theodoor Cillen, weduwnaar Elizabeth Schoofs aan zijn twee kinderen Hendrik en Anna Christina Cillen.
"Hendrik Cillen, landbouwer, wonende op Kelbersgoed, ... gehucht Broekkant"
Wadeleux 1862, 4228.

Verklaring

Zie 5.

5. K I L B E R S

- 1872 Het woonhuis met byhoorende gebouwen, den tuin en den dries rondom de gebouwen bekend onder den naam van Kilbers, gelegen te Meuwen gehucht Broekkant.
Wadeleux 1872, 509.

Verklaring

Van de namen Kelbers en Kilbers hebben wij voorlopig geen oudere attestaties gevonden; een verklaring wordt dan ook moeilijker. Suggesties hiervoor zijn altijd welkom.

6. K E U B O E R S

- 1731 achter kuijboer gelegen GM 24b, 168r.
- 1748 Jan, Peter en Thijs in de Kie hebben opgehouden ... de vijfde paert in keubous goet GM 25, 87v-88r

- 1773 syn kintsgedeelte en aenpaerte in keuboers goet tot heemsel gelegen
re(en)g(eno)ten ten cleemans goet ter Eenre ter andere de gemeens
heyde GM 26, 149v.
- 1861 De gebouwen met tuin, weide en schaapsweide der pachtery genaemd Keu-
boers, 20 a 72 ca, blijven in onverdeeldheid tusschen de kinderen en
erfgenamen Leonardus Vliegen Wadeux 1861, 3992.

Verklaring

Twee bestanddelen "keu" en "boer" :

- keu : - uit Middelnederlands "cooye, coye" = kooi, schaapskooi; herinnert
aan de vroegere schapenteelt in de Kempen; of
- uit Middelnederlands "coe, coeye" = Nl. koe dial. kuw, ku meerv.
keij
- boer : Middelnederlands "boer, boerman".

7. K I N S

- 1452 Jacop skens LS V, 18v.
1453 Jacob kens LS V, 19v.
1480 jacop kins LS V, 16v.
1549 Jacop kints van zyn gueder onder hensem gelegen R(enende) Nys nouwen
eruen ter eynre en(de) die gemeynte ter andere zyden ende die bempden
dair voir ouer die strait gelegen CA 303, 9v.
1549 Wihem Kints CA 303, 31r.
1682 300 gl. (= guldens) staende geaffecteert op cindts panden alhier tot
Meuwen onder Hensem GM, 24, 1v.
1721 hunne aenpaerten en deelen (...) als in het kints goet op hensem
GM 24b, 61r.
1721 alsoo ben ick Hendrick veeskens aen mijne suster allegonda veeskens
wedergevende mijn aenpaert in veeskens goet alsoo oock in kens goet
GM 24b, 62v.
1764 het vierendeel van kints goederen op het hensem alhier tot meuwen
GM 26, 42r.

Verklaring

- Middelnederlands "kint": 1. = kind, aankomende jongen of meisje;
2. = ook : knecht, dienaar vb. in "die kindere van
der stede" : de stadsdienaars of -boden,
veldwachters, politiedienaars;
3. = (soms) : jong ridder.

8. K L E M E N T J E N S

- 1773 syn kintsgedeelte en aenpaerte in keuboers goet op heemsel gelegen
re(en)g(eno)ten cleemans goet ter Eenre ter andere de gemeens heyde
GM 26, 149v.
- 1775 de vyffde paerte van clementens goet GM 27, 3v.
- 1870 goederen, gelegen in de gemeente Meuwen, voortkomende van Cleementjens-
goed Wadeux 1870, 6290.
- 1872 in een woonhuis met bijbehorende gebouwen, tuin, en dries genaamd Clee-
mentjes, gelegen gehucht Broekant groot ongeveer 23 a voor het geheel.
Wadeux 1872, 571.

Verklaring

Van Clementje, verkleinwoord van de Latijnse naam Clement, vr. Clementia. Het Latijnse woord "clemens" betekent zachtmoedig, goedertieren, genadig, toegevend.

9. NOUWEN

- 1454 heyn nouwen LS V, 21r.
 1549 Hennen Nouwen : van huys hof en (de) ander gueder dair toe behoiren (de) CA 303, 24r.
 1682 seeckere duijsent guldens ... op Nouwen goet alhier tot Meuwen onder Hensem GM 24, 1r.
 1684 op nouwen panden GM 24, 19v.
 1706 der selue pande(en) ooft godere(n) van nouwe(n) hof GM 24, 186r.

Verklaring

Afgeleide vorm van Arnoud : Germaanse naam met de betekenis "heersend als een adelaar"; uit "aran-" = arend, adelaar en "-wald". Vergelijk Oudhoogduits "waltan, waldan" = heersen, bezitten en Middelnederlands "wouden" = over iets beschikken, iets regelen".

10. REINERS

- 1446 maes Reyners LS V, 10v.
 1476 dierick reyners GM 23, 1r.
 1476 Jacops rynnarts GM 23, 19r.
 1549 Henken Reyners : van huys en(de) hof mitten eruen dair toe staende te hensem in die straet gelegen R(enende) Jan huyben erff en(de) voir ende ter zyden die gemeyn straet CA 303, 9r.
 1685 houb reijners e(nde) heeft in naeme sijner moeder maria reijners opgehalden Reijners goet opt hensem gelegen reg(eno)ten ter eener zyden droegen goet ter tweeder houben goet en(de) ter derder de gemeyn straet GM 24, 33v.
 1712 op Reijners panden GM 24, 235r.
 1780 op rynders goet op t hensem GM 27, 55v.
 1791 het vierde deel in reijnders goet oock op het hensel gelegen en dat naer doot van Anna Bongaerts GM 27, 178v.

Verklaring

Afgeleide vorm van Reiner, Reinerd, Reinert : Reinhard. Tweestammige Germaanse naam met ongeveer de betekenis "sterk in het raad geven"; uit "regin-" = raad en "hard" = sterk, stevig, hard.

11. THAENS

- 1748 Gelis Cillen (...) heeft gegicht (...) Derick tants (...) in sijne aenpaerte van tants goet glyck synde modere de selve heeft (...) beseten. GM 25, 90r.

- 1778 van thans goet op den brouckant geleegen onder meeuwen, reg(e)noten
jan heuvels ter eenre en nouwen goederen ter andere (...) voor de somme
van 375 gls GM 27, 32r.
1787 van thaens goet gelegen op den Broeckkant GM 27, 146v.

Verklaring

Mogelijk van Tanse, Zuidnederlandse vorm naar de Franse uitspraak Hortense,
van Hortensia : Romeinse naam, die samenhangt met Latijn hortus, tuin.

12. ST. M A R T E N S H O F alias DES JONGEN GOEDEREN

- 1440 voer meyer en(de) laeten inde(n) laethoff va(n) heenzem LS V
1443 den laethoff van sint merten LS V
1449 sint martens laethoff LS V

Laathof of cijnshof : verschillende percelen, die een domein vormden en toe-
behoorden aan eenzelfde grondheer (in dit geval de pastoor); aan hem moest
cijns betaald worden : belasting, van zekere bezittingen of van de opbrengst
daarvan. Het was ook een lagere rechtbank, voorgezeten door een meier (door
de grondheer aangesteld) en laten (halfvrije grondgebruikers).

St. Maarten : naar de patroonheilige van de parochie, de H. Martinus.

des jongen goederen

vergelijk 1443 lenart sionghen LS V

- 1549 van gueder genant des Jongen gueder tot hensem op een cruys straet by
tvoirs (creven) goit van vaes kelchtermans met zynen toebehoir
CA 303, 10r.

In een volgend nummer van ons tijdschrift zullen we hieraan een uitgebreider
artikel wijden.

*Hiermee zijn we met ons overzicht van de oude boerderijnamen van Hensem en
Broekkant voorlopig rond. Misschien kent of herinnert U zich nog andere oude
boerderij- of huisnamen die alleen in de volksmond zijn overgeleverd. U
kunt ze altijd aan ons medelen. Ook suggesties en bedenkingen in verband
met onverklaarde, duistere namen kunnen erg nuttig zijn. Misschien zetten
ze ons op het goede spoor.*

Tom Jaenen

KORTE BERICHTEN

1. FOTOKALENDER 1981

Einde vorig jaar verscheen de derde fotokalender uitgegeven door de Gesubsidieerde Vrije Lagere Jongensschool van Meeuwen. Het is, zoals te verwachten was, een verzorgde uitgave geworden, die naast foto's van oude boerderijen ook een aantal recente en oude groepsfoto's bevat. Vooral de oude groepsfoto's blijken erg in de smaak te zijn gevallen van de honderde gezinnen die zich ook deze kalender weer hebben aangeschaft. Wij vermoeden dat vele jonge lezers die de kalender bezitten daarin vruchteloos gezocht hebben naar de namen van de personen die op de oude groepsfoto's staan.

Daarom de volgende aanvulling :

Maart : Tractatie na het "hausluipe" (1942)

Staande van links naar rechts : Mr. Selis, Vrolijkx Maria, Bloemen Agnes, Indekeu Helena, Gielissen Jeanne, Swinnen Mia, Bloemen Lena, Moors Lena, Soons Josephine, Vliegen Philomena, Loos Elisa, ruggelings, Loos Maria.

Zittende van links naar rechts : Braeken Jef, Bloemen Jef, Vanbaelen Harie.

September : Klas van meester Cornelissen (1929)

Bovenste rij van links naar rechts : Keunen Servaas, Jansen Alfons, Luyten Jaak, Schoofs Henri, Nouwen Alfons, Loos Albert, Poelmans Gielis, Loos Michel.

Middenste rij van links naar rechts : Ruyters Jaak, Paesen Victor, Serdekens Jaak, Hoogmartens Jan, Manderveldt Gerard, Verheyen Theo, Vandijck Jaak, Manderveldt Philip, Hoogmartens Jaak.

Onderste rij van links naar rechts : Verdonck Mathieu, Verheyen Jaak, Haex Albert, Vliegen Jaak, Gielen Harie, Bloemen Jozef, Paesen Martinus, Vandijck Jaak.

Rechts klein : Palmers Jef, Kelchtermans Albert.

November : Ten doop gedragen

Van links naar rechts : Luyten Elisabeth, Caymax Maria, Moors Jan, Luyten Maria, Molemans Caroline (vroedvrouw), Moors Martinus (kind), Bongaers Elisabeth.

2. OOGSTFEESTEN TE MEEUWEN

Op zondag 23 augustus wordt de klok te Meeuwen niet één uur maar 90 jaar teruggezet. De Landelijke Gilde en de K.V.L.V. van Meeuwen organiseren op die dag hun eerste OOGSTFEESTEN. Rechtstreekse aanleiding daartoe is de negentigste verjaardag van de oprichting van de Boerengilde van Meeuwen (1891).

Zoals U zelf kunt vaststellen bevat het hierna volgende programma van de geplande activiteiten alle ingrediënten om de feestelijke sfeer van de oogsttijd van weleer op te roepen.

programma

- 10.30 Hoogmis met zangkoor
- 11.15 De veldwachter belt naar aloud gebruik enkele zaken uit !
- 11.30 In stoet en met karren, sjees en ander gespan naar het boerenhof,
waar een middagmaal anno 1891 kan genomen worden.
- 12.00 Middagmaal
- 13.30 Voorbereidselen voor het binnenhalen van de oogst : kar smeren en
monteren.
- 14.00 Vertrek naar het veld voor het binnenhalen van de oogst.
Koffie nabrengen.
Op het erf : opvoering van een wagenspel ("klute") door jeugdclub
De Mans.
- 15.00 Aankomst van de kar met de oogst.
Kleine optocht met boerenblaaskapel, kar met volk, sjees met boer en
boerin.
Daarna : dorsen met de vlegel, hakselen, wannen, ...
- 15.30 Oude gebruiken en bezigheden : zeis haren, schaap scheren, putten met
zwik, spinnen, bezembinden, ...
- 16.00 OOGSTFEEST
- volksdansen
 - vendelzwaaien
 - muziek door boerenblaaskapel, ...
- 18.00 Mogelijkheid tot avondmaal : spekkoeke, pannekoeken, broodse boterhammen
met hesp, ...
- 20.00 GROOT BOERENBAL

Al deze activiteiten zullen plaatsvinden in een daarvoor geschikt kader, nl.
de boerderij van Christ Colaers, gelegen op het Gestel, vlakbij de Kolisbergen.

Voor het definitieve programma en inlichtingen kan men terecht bij :

VERHEYEN Christ	Gestel 53	3578	MEEUWEN-GRUITRODE tel. 011/85.51.99
VANDERWEGEN Anna	Hoogstraat 28	3578	MEEUWEN-GRUITRODE tel. 011/46.38.12
RAIFFEISENKAS	Dorpsstraat 61	3578	MEEUWEN-GRUITRODE tel. 011/46.15.35

23 AUGUSTUS 1981 : EEN DATUM OM TE ONTHOUDEN !!!

Jaak THAENS

WIJ DANKEN ...

- de heer Jaak Janssen,
Voor een lijst met dialectwoorden, persoonsnamen in de volksmond.
(Klein Gestel, Bullenstraat, Waterstraat, Vinkenstraat, Leeuwerikstraat,
Valstraat, Merelstraat, Lijsterstraat), stamboomgegevens Familie Janssen,
doodsprentjes, allerlei inlichtingen.
- de heer Mathieu Kerkhofs,
Voor een fotocopie van het "Reglement der Fanfaren" (1884).
- de heer Henri Knevels,
Voor een fotocopie van een frontbrief (oorlog 1914-1918).
- de heer Christ Broekx-Swinnen,
Voor oude foto's van de Donderslaghoeve.
- de heer Christ Verheyen,
Voor fotocopie van de beknopte inhoud der Gichtregisters Meeuwen (Nrs. 24-28).
- de heer Etienne Schrooten,
Voor zijn suggesties ter verbetering van de lay-out van ons tijdschrift.
- de heer Jan Smeets,
Voor een ereteken.
- de heer Maurice Goyens (Hasselt),
Voor zijn "Geschiedenis van de winningen Nicolai te Wilderen en omgeving",
waarin stamboomgegevens betreffende E.H. Claes, pastoor te Meeuwen van 1881
tot 1916. Voor zijn artikel "De familiebeurzenstichtingen" (1969) en in-
lichtingen in verband met de beurs te Meeuwen.
- de heer Martinus Bloemen (Houthalen),
Voor een klasfoto van 1899.
- de heer Michel Loos,
Voor een foto van de oudstrijders van de Eerste Wereldoorlog (1914-1918).
Voor een huldeprent als blijk van dankbaarheid door het Vaderland geschon-
ken aan de oudstrijders.
- de heer Jan Colaers,
Voor fotocopie van gegevens in verband met Siberië.
- mejuffrouw Els Bloemen (Kaulille) studente Moderne Geschiedenis (K.U.L.),
Voor een fotocopie van haar seminariewerk "Administratief Taalgebruik in
de Gemeente Meeuwen" (1830-1940).
- mevrouw Josefina Kerkhofs,
Voor kaarten van Siberië en een oud gebedenboek.
- mevrouw Kerfs-Schoofs,
Voor rantsoeneringskaarten (Tweede Wereldoorlog), doodsprentjes.
- familie Broekx-Plessers,
Voor beelden.

- mevrouw Eerdekens-Verdonck,
Voor een foto van "het comité" uit de Wereldoorlog (1914-1918).
 - de heer Bartel Cuypers (Wijchmaal),
Voor een dagboekje van Arnoldus Neyens °14/2/1839 + bundel oude doodsbrieven.
 - mevrouw Catharina Kelchtermans-Evens zaliger,
Voor een oud gedicht over gezondheid.
 - de heer Leo Caymax,
Voor een vondstmelding.
 - een uitgeweken Meeuenaar die anoniem wenst te blijven,
Voor fijngevoelige in het dialect geschreven en berijmde (jeugd)herinneringen aan zijn geboortedorp.
 - een dorpsgenoot die anoniem wenst te blijven,
Voor een foto van een oude hoeve.
 - de families Bomans-Roex, Kerfs-Bomans, Janssen-Feyen, Schurmans-Luyten,
Roex-Dreesen, Bomans-Dreesen, Schoofs-Hoydonckx, Janssen-Janssen, Brebels-Brebels,
voor doodsprentjes en devotieprentjes.
 - De Reengenoten gingen ook praten met Jaak Tamboers, Jef Brebels, Harie Bomans, Christ Colaers, Harie en Martinus Evens, Alfons Janssen, mevrouw Kerfs-Bomans, Wed. Verdonck-Luyten.
 - familie Leten-Gielissen,
Voor een band nummers van oud weekblad.
-

lezers schrijven ...

- Van de heer Mathieu Driesen uit As ontvingen wij een verhelderende brief in verband met een veronderstelling die wij maakten bij de verklaring van ons embleem op blz. 3 in het vorige nummer. Wij willen onze lezers deze interessante toelichting van de heer Driesen niet onthouden.

"Het is een oud gebruik, nu nog op het platteland gangbaar, vooral in onze Kempen, dat bij het uitpalen van een stuk land, de hoekstenen werden gestoken. Hoekstenen of paalstenen.

Bij het ploegen verdwenen deze stenen soms, vandaar wel geburenruzie die hoog kon oplopen. Dit door onwil of niet akkoord gaan met de afpaling, meestal door de erfgenamen bij deling.

Daarom werden "getuigen" gestoken, d.w.z. drie à vier kleinere stenen die moesten bewijzen dat de grote steen wel de echte paalsteen was. Het geheel werd met aarde toegedekt en alleen de punt van de echte hoeksteen bleef soms zichtbaar.

(...)

Er werd gewoonlijk een steen per getuige die aanwezig was bij de "uitpaling" ingegraven, aangestampt en bedekt.

In tegenstelling met Uw artikel was dit gebruik eerder gangbaar tussen "reengenoten" en minder bij de afbakening van gemeentegrenzen. (Paalstenen rond Hasselt b.v.)

Toch is deze symboliek voor Uw kring zeker van betekenis, omdat zovelen nu getuigen zijn van Uw goed opzet."

- Via de Missieanimatiegroep van Meeuwen reist ons tijdschrift ook naar andere werelddelen, waar het terecht komt bij de missionarissen van onze parochie. Dat ook deze vorm van contact met het eigen heem erg gewaardeerd wordt hebben we kunnen ervaren door een brief van Zuster Lena Bomans uit Taiwan.

"Bedankt voor de zending van het tijdschrift "De Reengenoten". Ik heb het met veel genot van a tot z gelezen. Ook proficiat aan de mensen die zich inzetten voor zulke initiatieven.

Verre van kritiek uit te brengen, dacht ik dat ik in de "Miéver Kal" een niet-Meeuwers woord zag staan, nl. nr. 24. Wij stookten bij ons "kaol", geen "kuúle" !!! Dit gezegd als ik na 25 jaar weg te zijn uit Meeuwen nog de pretentie mag hebben Meeuwers te kennen !"

 HEEMKRING " D E R E E N G E N O T E N " MEEUWEN

ADRESSENLIJST

VOORZITTER

BOSMANS Jean	Beemdstraat 77 3578 MEEUWEN-GRUITRODE	Tel. 011/463620
--------------	--	-----------------

SECRETARIS

SCHROOTEN Quiri	Weg op Bree 58 3578 MEEUWEN-GRUITRODE	Tel. 011/463237
-----------------	--	-----------------

PENNINGMEESTER

KERFS Jef	Gruitroderbaan 30 3578 MEEUWEN-GRUITRODE	Tel. 011/462757
-----------	---	-----------------

KERNLEDEN

BAUDUIN Robert	Verlorenstraat 2 3578 MEEUWEN-GRUITRODE	Tel. 011/854179
----------------	--	-----------------

BERBEN Jos	Weg naar Ellikom 121 3578 MEEUWEN-GRUITRODE	
------------	--	--

BROEKX Mia	Weg naar Ellikom 121 3578 MEEUWEN-GRUITRODE	
------------	--	--

CLAES André	Boogstraat 16 3578 MEEUWEN-GRUITRODE	Tel. 011/464703
-------------	---	-----------------

GEERKENS Godelieve	Zouwstraat 17 3600 GENK	Tel. 011/353434
--------------------	----------------------------	-----------------

JAENEN Thomas	Hoekstraat 10 3578 MEEUWEN-GRUITRODE	
---------------	---	--

KERFS Jozef	Arkstraat 100 3760 LANAKEN	Tel. 011/714771
-------------	-------------------------------	-----------------

TAENS Jaak	Elzenstraat 13 3578 MEEUWEN-GRUITRODE	Tel. 011/464757
------------	--	-----------------

VAESEN Jaak	Abelenstraat 31 3500 HASSELT	Tel. 011/270159
-------------	---------------------------------	-----------------

VLIEGEN Martin	Hoekstraat 5 3578 MEEUWEN-GRUITRODE	Tel. 011/463109
----------------	--	-----------------

VLIEGEN Paul	Hoekstraat 3 3578 MEEUWEN-GRUITRODE	
--------------	--	--

Rekeningnummer : Kredietbank 452-4006549-75

"DE REENGNOTEN"

Tijdschrift van Geschied- en Heemkundige Kring

"DE REENGNOTEN"
MEEUWEN

EERSTE JAARGANG 1980-1981 nr. 2

Prijs per nummer : 80 F

Abonnement : 150 F

BANKREKENING : KB 452-4006549-75

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER : J. BOSMANS
Beemdstraat 77

3578 MEEUWEN-GRUITRODE

I N H O U D

1. Voorwoord	1
2. De kerk in het midden	2
3. Van horen zeggen	7
4. Volkstelling te Meeuwen anno 1762	8
5. Miéver kal	14
6. De H. Brigidaverering te Meeuwen	16
7. Wie weet er meer over ?	25
8. 12 boerderijnamen van Hensem en Broekkant	28
9. Korte berichten	33
10. Wij danken	35
11. Lezers schrijven	37
12. Adressenlijst	38

NIETS UIT DEZE UITGAVE MAG WORDEN AFGEDRUKT OF OVERGENOMEN ZONDER
VOORAFGAANDE SCHRIFTELIJKE TOESTEMMING VAN DE VERANTWOORDELIJKE
UITGEVER(S).